

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om indexjusteringar för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner samt till lagar om ändring av 2 § i lagen om folkpensionsindex och 9 § i lagen om utkomststöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om indexjustering av pensioner och vissa andra förmåner 2015. Enligt den föreslagna lagen höjs folkpensions- och arbetspensionsindex med 0,4 procent. Den föreslagna lagen gäller arbetspensioner och andra förmåner och eurobelopp som är bundna till arbetspensionsindex. Ändringen gäller också folkpensioner och garantipensioner samt andra förmåner som justeras enligt folkpensionsindex eller som annars är bundna till folkpensionsbeloppet. Sådana andra förmåner är bland annat handikappförmåner och fronttilllägg samt grunddagpenning, arbetsmarknadsstöd och barnförhöjning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och utkomststöd. Den höjning som föreslås gäller också grunderna för bestämmande av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex, såsom gränsen för självriskandelen för bostadsbidrag och den årliga självriskandelen för läkemedelsersättningar. Propositionen innehåller dessutom ett förslag till ändring av lagen

om utkomststöd. Enligt det förslaget säkerställs att nivån på utkomststödet grunddel ökar i enlighet med den nivåförhöjning som föreskrivs i den permanenta lagstiftningen.

Den föreslagna ändringen av indexjusteringarna är avsedd att vara permanent och den kompenseras inte i samband med kommande justeringar av arbetspensionsindex och folkpensionsindex. Lagen om folkpensionsindex föreslås bli ändrad permanent så att den divisor som används vid uträkningen av folkpensionsindex ändras i överensstämmelse med den motsvarar den föreslagna ändringen. Genom de föreslagna ändringarna verkställs statsrådets plan för de offentliga finanserna för 2015—2018.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2015. Ändringen av den divisor som används vid uträkningen av folkpensionsindex avses dock träda i kraft först vid ingången av 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	5
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	6
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	7
5 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	7
DETALJMOTIVERING	8
1 LAGFÖRSLAG	8
1.1 Lag om indexjusteringar för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner	8
1.2 Lagen om folkpensionsindex	8
1.3 Lagen om utkomststöd	8
2 IKRAFTTRÄDANDE	8
3 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	9
LAGFÖRSLAG	10
1. Lag om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner	10
2. Lag om ändring av 9 § i lagen om utkomststöd	11
3. Lag om ändring av 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten	12
BILAGA	13
LAGFÖRSLAG	13
2. Lag om ändring av 9 § i lagen om utkomststöd	13
3. Lag om ändring av 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten	14

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

Syftet med indexskyddet för pensioner är att säkerställa ett rimligt begynnelsebelopp för pensionen i förhållande till inkomstnivån under den aktiva tiden i arbetslivet för en person som går i pension samt att bevara den löpande pensionens köpkraft. Bestämmelser om arbetspensionsindex finns i lagen om pension för arbetstagare (395/2006, ArPL). Enligt 100 § i den lagen utfärdar social- och hälsovårdsministeriet genom förordning två indextal för varje kalenderår. Dessa indextal benämns lönekoeficient och arbetspensionskoeficient. När en begynnande arbetspension fastställs justerar pensionsanstalten lönerna och arbetsinkomsterna under arbetslivet genom en lönekoeficient till nivån det år då pensionen börjar betalas ut. Justering genom en lönekoeficient, dvs. indexering, säkerställer att den som går i pension när pensionen börjar får en pension som står i proportion till den inkomstnivå som personen hade under sin tid i arbetslivet. Efter det att en person gått i pension justerar pensionsanstalten vid ingången av januari varje år den löpande arbetspensionen enligt förändringen i arbetspensionsindex. Indexering genom arbetspensionsindex säkerställer att pensionens köpkraft bevaras.

Bundna till arbetspensionsindex är de löpande förvärvspensionerna och familjepensionerna enligt arbetspensionslagarna för den privata sektorn samt de löpande förvärvspensionerna och familjepensionerna enligt statens och andra offentliga sektors pensionssystem, pensioner enligt lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) samt avträdelsepensioner och avträdelsestöd. Enligt arbetspensionsindex justeras också rehabiliteringspenning som löper över årsskiftet samt minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och för unga enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) (med un-

dantag för rehabiliteringspenning till pensionstagare enligt 34 § i den lagen), periodisk ersättning enligt statstjänstemannalagen (750/1994) och löpande förmåner enligt lagen om olycksfallsförsäkring (608/1948), lagen om olycksfall i militärtjänst (1211/1990), trafikförsäkringslagen (279/1959), patientskadelagen (585/1986) och lagen om miljöskadeförsäkring (81/1998).

Bestämmelser om folkpensionsindex finns i lagen om folkpensionsindex (456/2001, nedan folkpensionsindexlagen). Enligt folkpensionsindexlagen binds de förmåner som avses i folkpensionslagen och grunderna för fastställande av dem till förändringar i prinsnivån. Beloppen justeras vid ingången av varje år i proportion till hur poängtalet för folkpensionsindex har ändrats jämfört med det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket dessa belopp har fastställts i lag. De förmåner som ska betalas ut justeras i förhållande till hur poängtalet för folkpensionsindex har ändrats jämfört med det poängtal som gällde när förmånen fastställdes. Poängtalet för folkpensionsindex fastställs i oktober varje år vid Folkpensionsanstalten. Poängtalet för folkpensionsindexet uträknas så att medeltalet av levnadskostnadsindextalet för månaderna i det föregående årets tredje kvartal divideras med talet 1,16.

Indexjustering av folkpensioner, familjepensioner och barnförhöjning enligt folkpensionslagen görs vid ingången av januari. Förutom i folkpensionslagen har det i vissa andra förmånslagar tagits in en separat bestämmelse om att de belopp som anges i lagen ska justeras i enlighet med vad som föreskrivs i folkpensionsindexlagen eller att förmånen fastställs enligt folkpensionens belopp. Pensioner enligt lagen om införande av folkpensionslagen (569/2007), garantipension enligt lagen om garantipension (703/2010), handikappförmåner enligt lagen om handikappförmåner (570/2007), fronttillägg och extra fronttillägg enligt lagen om frontmannapension (119/1977) samt fronttill-

lägg enligt lagen om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988) justeras således så att de överensstämmer med förändringen i folkpensionsindex.

Förmåner som omfattas av utkomstskyddet för arbetslösa justeras enligt folkpensionsindex. Utifrån förändringarna i folkpensionsindex görs en indexjustering av beloppet av grunddagpenningen, omställningsskyddstillägget samt arbetsmarknadsstödet och barnförhöjningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Beloppet av grunddagpenningen inverkar delvis också på den inkomstrelaterade dagpenningen. Beloppet av utbildningsförmånerna enligt utkomstskyddet för arbetslösa och altemneringsersättningen enligt lagen om altemneringsledighet (1305/2002) är bundna till beloppet av arbetslöshetsdagpenningen.

Förmåner som är bundna till folkpensionsbeloppet är militärunderstödet grundunderstöd enligt militärunderstödslagen (781/1993) och utkomststödet grunddel enligt lagen om utkomststöd (1412/1997). Beloppet av dessa förmåner justeras i enlighet med förändringen i folkpensionsindex på samma sätt som generationsväxlingspensionens kompletteringsdel enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) och avträdelsepensionens kompletteringsdel enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) och lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006).

Självriskandelen för boendeutgifter, som betalas till pensionstagare enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007), samt inkomst- och förmögenhetsgränserna justeras årligen enligt förändringen i poängtalet för folkpensionsindex. För det allmänna bostadsbidragets del är en ny lag om allmänt bostadsbidrag avsedd att träda i kraft vid ingången av 2015. Också i denna nya lag är de belopp som används vid uträkningen av bassjälvriskandelarna samt normerna för underhållsutgifter bundna till folkpensionsindex.

Beloppet av den årliga självriskandelen för läkemedlersättningar enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) är bundet till folkpensionsindex liksom också minimibeloppet av sjukdagpenningen, föräldradagpenningen och specialvårdspenningen. Likaså är den in-

komstgräns enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) som tillämpas vid samordningen av arbetsinkomster för en rehabiliteringsklient som deltar i yrkesinriktad utbildning buden till folkpensionsindex, och minimibeloppet av rehabiliteringspenningen är lika stort som minimibeloppet av sjukdagpenningen, som också är bundet till folkpensionsindex. Penningbeloppen för inkomstgränsen enligt lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (738/2009), som är i kraft till utgången av 2016, är likaså bundna till folkpensionsindex.

Också barnbidrag enligt barnbidragslagen (796/1992) är bundna till folkpensionsindex. För barnbidragens del görs dock ingen justering enligt folkpensionsindex åren 2013—2015. Vårdpenningen och vårdtillägget enligt stödet för hemvård av barn och stödet för privat vård av barn enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) samt den partiella vårdpenningen och den flexibla vårdpenningen är också bundna till folkpensionsindex. Däremot är inkomstgränserna i den lagen inte bundna till folkpensionsindex.

Studiestödets studiepenning är från och med den 1 augusti 2014 bunden till folkpensionsindex. I studiepenningens eurobelopp beaktas indexens inverkan på ett sätt som avviker från andra förmåner och poängtalet för 2015 används under perioden 1.8.2015—31.7.2016. Närmare bestämmelser om justeringen av studiepenningens belopp finns i 11 § 7 mom. i lagen om studiestöd (65/1994).

Justitieministeriet justerar årligen genom förordning gäldenärens skyddade belopp som tillämpas vid utsökning enligt utsökningsbalken (705/2007) och det belopp som utgör grund för en tilläggsprestationsskyldighet för gäldenären enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) enligt vad som bestäms i folkpensionsindexlagen.

Beloppet för avgiftstaket och maximibeloppet för avgiften för tjänster under närståendevårdarens ledighet enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) justeras vartannat år enligt förändringen i folkpensionsindex. På motsvarande sätt justeras de belopp som avses i för-

ordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (912/1992). De ovannämnda beloppen justerades senast den 1 januari 2014.

Den grunddel av utkomststödet som avses i lagen om utkomststöd (1412/1997) täcker de normala utgifter som nämns i lagens 7 a § och som anknyter till en oundgänglig utkomst. Till de utgifter som täcks med grunddelen hör utgifter för kost, kläder, smärre hälso- och sjukvårdsutgifter samt utgifter som beror på personlig hygien och hemmets hygien, användning av lokaltrafik, prenumeration på dagstidning, televisionslicens, användning av telefon, hobby- och rekreationsverksamhet samt andra motsvarande utgifter som hänför sig till en persons och familjs dagliga uppehälle. Bestämmelser om grunddelens storlek finns i 9 § i lagen om utkomststöd. I lagen fastställs utkomststödet grunddel per månad för ensamstående vuxna och ensamförsörjare. Grunddelarna för övriga personer och minderåriga barn som hör till hushållet har fastställts i procent av grunddelen för en vuxen person.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Statsminister Jyrki Katainens regering beslutade i planen för de offentliga finanserna 2015—2018 att folkpensionerna och arbetspensionerna höjs med 0,4 procent 2015. De förmåner och andra penningbelopp som är bundna till dem ökar då i enlighet med höjningen av pensionsindexen. Höjningen genomförs genom att det poängtal för folkpensionsindex och det arbetspensionsindex som träder i kraft vid ingången av 2015 genom en lag som är i kraft 2015 höjs med 0,4 procent jämfört med poängtalet för 2014. Höjningen motsvarar den lönehöjningsnivå som arbetsmarknadens centralorganisationer kom överens om i sysselsättnings- och tillväxtavtalet hösten 2013.

Den föreslagna lagen tillämpas på alla förmåner som är bundna till folkpensions- och arbetspensionsindex. Lagen tillämpas enligt förslaget också på förmåner som på annat sätt är bundna till folkpensions- eller arbetspensionsbeloppet, dvs. bl.a. förmåner enligt lagen om olycksfallsförsäkring och trafikförsäkringslagen, garantipension, handikapp-

förmåner, fronttillägg, grunddagpenning, arbetsmarknadsstöd och barnförhöjning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt minibeloppet enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner. Propositionen gäller också grunderna för fastställande av de förmåner som är bundna till folkpensions- och arbetspensionsindex och som årligen justeras genom pensionsindexen samt penningbelopp, såsom gränsen för självriskandelen för bostadsbidrag och normerna för utgifterna för skötsel av fastighet samt gränsen för den årliga självriskandelen för läkemedelsersättning.

Den föreslagna ändringen gäller också utkomststödet grunddel. Det föreslås dock att utkomststödet grunddel samtidigt höjs 2015. Höjningen av beloppet av utkomststödet grunddel som görs separat, leder tillsammans med den föreslagna indexhöjningen till en 1,1 procents höjning av utkomststödet grunddel. Höjningen av grunddelen realiserar därigenom de facto till fullt belopp också 2015. Enligt förslaget stiger grunddelen för en ensamstående vuxen till 485,50 euro. Det är nödvändigt att ändringen av utkomststödet grunddel genomförs genom höjning av grunddelens belopp för att det också framöver ska vara möjligt att justera folkpensionsindexet genom användningen av ett poängtal för folkpensionsindex. När det gäller barnbidrag görs enligt vad som tidigare bestämts ingen indexjustering 2015 (lagen om ändring av 7 § och temporär ändring av 21 § i barnbidragslagen).

I de lagar som innefattar förmåner som är bundna till folkpensions- och arbetspensionsindex finns det en hänvisningsbestämmelse till en separat lag om folkpensionsindex eller till 98 § eller 100 § i lagen om pension för arbetstagare. Ändringarna görs så att den föreslagna indexhöjningen för 2015 genomförs i enlighet med vedertaget förfarande vid verkställandet. Om det någon annanstans i lag eller förordning i fråga om poängtalet för folkpensionsindex finns hänvisningar till den gällande folkpensionsindexlagen eller i fråga om arbetspensionsindextalet till lagen om pension för arbetstagare, ska dessa hänvisningar 2015 anses gälla denna lag om indexjusteringar för 2015. Grunderna för faststäl-

lande av folkpensions- eller arbetspensionsindex, förfarandet för justering av pensioner, andra förmåner, penningbelopp och förmåner samt tekniken för uträkning av index kvarstår till sitt innehåll i övrigt oförändrade.

Avsikten är inte att de föreslagna ändringarna för 2015 ska kompenseras senare, utan ändringen är avsedd att vara permanent. Arbetspensionsindex för nästa år uträknas genom sammanlänkning utifrån det exakta värdet för indextalet för föregående år. Den föreslagna ändringen är i fråga om arbetspensionsindex automatiskt permanent till följd av detta uträkningsförfarande, när index en gång sänks. Poängtalet för folkpensionsindexet uträknas så att medeltalet av levnads-kostnadsindextalet för månaderna i det föregående årets tredje kvartal divideras med talet 1,16. För en permanent ändring av folkpensionsindexet ska divisorn 1,16 som används vid fastställandet av folkpensionsindexet och som anges i lag ändras till värdet 1,168. Denna bestämmelse, som gäller ändring av folkpensionsindexlagen, träder enligt förslaget i kraft vid ingången av 2016.

3 Propositionens konsekvenser

Enligt den föreslagna ändringen ska både folkpensionsindex och arbetspensionsindex höjas med 0,4 procent 2015. De förmåner och andra penningbelopp som är bundna till dessa index ökar då i enlighet med höjningen av pensionsindexen. Den sänkta indexhöjningen gäller enligt förslaget inte de penningbelopp som är bundna till lönekoeficienten.

Enligt permanent lagstiftning skulle det ha varit nödvändigt att 2015 höja pensioner och andra förmåner bundna till arbetspensionsindex med uppskattningsvis 1,1 procent och pensioner och andra förmåner bundna till folkpensionsindex med 1,1 procent. Den föreslagna höjningen med 0,4 procent av pensioner och andra förmåner bundna till arbetspensionsindex och folkpensionsindex orsakar kostnader på sammanlagt ca 130 miljoner euro. Förslaget beräknas i jämförelse med höjningarna enligt den permanenta lagstiftningen spara in utgifter för pensioner och andra förmåner 2015 till ett sammanlagt belopp av 230 miljoner euro så att utgifterna

inom den privata sektorn minskar med 104 miljoner euro, statens utgifter med ca 91 miljoner euro och kommunernas utgifter med ca 34,1 miljoner euro. Nettoeffekten av den exceptionella indexjusteringen på de offentliga finanserna är dock mindre än vad som ovan anges eftersom också skatteinkomsterna minskar. Förslaget minskar skatteinkomsterna från de skattepliktiga pensions- och förmånsinkomsterna med ca 50 miljoner euro.

Statens inkomster från förvärvsinkomstbeskattningen beräknas minska med ca 11 miljoner euro, varav rundradioskattens andel är en miljon euro. Församlingarnas skatteinkomster beräknas minska med ca 2 miljoner euro och intäkterna från sjukförsäkringens sjukvårdspremie med ca 3 miljoner euro. Kommunalskatten uppskattas minska med ca 34 miljoner euro. Förslaget inverkar dessutom på den kommunala ekonomin via de kommunala pensionsutgifterna och det kommunalt finansierade stödet för vård av barn, vilka uppskattas sjunka med 2,6 miljoner euro.

Den föreslagna ändringen minskar utgifterna för pensioner och förmåner inom den privata sektorn med sammanlagt 104 miljoner euro, varav ArPL-systemets andel är 97 miljoner euro. Kostnaderna för pensioner och förmåner inom den privata sektorn finansieras av arbetsgivarna och de försäkrade, och ändringen inverkar därför inte till denna del på utgifterna inom den offentliga ekonomin. Utgifterna för olycksfalls- och trafikförsäkringsförmåner minskar med ca 3 miljoner euro. Statens pensionsutgifter beräknas till följd av förslaget minska med 32,3 miljoner euro. Kommunernas pensionsutgifter minskar med ca 31,5 miljoner euro. Dessutom beräknas utgifterna för sjömanspensioner, pensioner för företagare och lantbruksföretagare samt avträdelsestöd inom jordbruket minska med sammanlagt 15,1 miljoner euro, varav statens andel är 14,4 miljoner euro. Utgifterna för andra pensioner (FPA, Finlands Bank, församlingarna, landskapet Åland) minskar med 2,4 miljoner euro. Förslaget beräknas minska behovet att höja arbetspensionsavgiften inom den privata sektorns arbetspensionssystem med uppskattningsvis 0,1 procentenheter. Effekten på arbetspensionsutgif-

terna och -avgifterna minskar på sikt och har nästan upphört 2050.

De statligt finansierade folkpensionsutgifterna minskar 2015 till följd av förslaget med 16 miljoner euro, utgifterna för garantipensioner med 1,0 miljoner euro, FPA:s familjepensioner och barnförhöjningar med 0,3 miljoner euro, handikappförmånerna med 4,1 miljoner euro, utgifterna för utkomstskydd för arbetslösa med 20,2 miljoner euro, utgifterna för allmänt bostadsstöd med 1,5 miljoner euro, studiepenningen med 1,7 miljoner euro och minimibeloppet av sjukdagpenningen med 0,9 miljoner euro. De övriga statligt finansierade förmånerna (militärunderstöd, ersättning för skada, ådragen i militärtjänst samt fronttillägg) minskar med 0,5 miljoner euro. I och med att gränsen för tilläggsersättning för läkemedel sjunker bedöms läkemedelsersättningarna på motsvarande sätt öka med 0,7 miljoner euro och också utgifterna för bostadsbidrag för pensionstagare beräknas öka med 0,5 miljoner euro.

Den föreslagna höjningen höjer 2015 grunddagpenningen för arbetsmarknadsstödet med 3,01 euro per månad. Skillnaden i förhållande till indexhöjningen enligt den permanenta lagstiftningen är i fråga om grunddagpenningen uppskattningsvis 4,73 euro. För folkpensionens del är höjningen 2,72 euro per månad och skillnaden i förhållande till indexhöjningen enligt den permanenta lagstiftningen 4,28 euro. Garantipensionen stiger med 3,19 euro per månad, och skillnaden är 5,02 euro.

De föreslagna sänkta indexhöjningarna för 2015 är utgångspunkt för uträkningen av höjningen av folkpensions- och arbetspensionsindexen också för 2016, och de sänkta indexhöjningarna blir därför i kraft på permanent basis. Grundtrygghetsförmånerna, med undantag för utkomststödet grunddel, samt de löpande inkomstrelaterade pensionerna och andra inkomstrelaterade förmåner skulle således också framöver ligga på en lägre nivå jämfört med nivån enligt den nuvarande gällande lagstiftningen. Förslaget

inverkar däremot inte på arbetspensioner som börjar löpa 2015 och efter det.

De föreslagna höjningarna genomförs enligt förslaget i samband med de normala indexjusteringarna och medför därför inga ytterligare kostnader för verkställandet hos myndigheterna.

Höjningen av utkomststödet grunddel verkställs till följd av en samverkan mellan den föreslagna indexhöjningen på 0,4 procent och höjningen av beloppet av utkomststödet grunddel och blir 1,1 procent 2015.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen grundar sig på statsrådets plan för de offentliga finanserna för 2015—2018, som utarbetades våren 2014. Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. I beredningen har också finansministeriet, Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen och Keva deltagit.

Vid beredningen har centrala arbetsmarknadsorganisationer hörts. Löntagarorganisationerna har under beredningen ansett att den exceptionella indexjusteringen borde ha genomförts för viss tid så att effekten av den föreslagna ändringen skulle kompenseras och indexbeloppet höjas till den tidigare nivån när den ekonomiska situationen förbättras.

Det har inte begärts några särskilda utlåtanden om propositionen, eftersom de centrala intressegrupperna har hörts i samband med beredningen.

5 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2015 och avses bli behandlad i samband med den.

Propositionen har samband med regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om allmänt bostadsbidrag och lag om ändring av lagen om bostadsbidrag för pensionstagare, där de nämnda penningbeloppen huvudsakligen binds till folkpensionsindex.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lag om indexjusteringar för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner

1 §. I paragrafen föreslås det bestämmelser om det poängtal för folkpensionsindex som ska tillämpas 2015. Paragrafen ska tillämpas på fastställandet och utfärdandet av folkpensionsindex 2015 i stället för folkpensionsindexlagen. Vid tillämpningen av folkpensionsindex ska i övrigt iakttas vad som bestäms i folkpensionsindexlagen.

2 §. I paragrafen föreslås det bestämmelser om det arbetspensionsindex som ska tillämpas 2015. Paragrafen ska enligt förslaget tillämpas på fastställandet och utfärdandet av arbetspensionsindex 2015 i stället för 98, 99 och 100 § i lagen om pension för arbetstagare. Vid tillämpningen av arbetspensionsindex ska i övrigt iakttas vad som bestäms i lagen om pension för arbetstagare.

3 §. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015. I denna lag bestäms det om poängtalet för folkpensionsindex för 2015 i stället för den gällande folkpensionsindexlagen. Arbetspensionsindex har utfärdats permanent i enlighet med 100 § i lagen om pension för arbetstagare genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet, men arbetspensionsindex för 2015 fastställs i denna lag.

Om det någon annanstans i lag eller förordning hänvisas till den gällande folkpensionsindexlagen eller till 98, 99 eller 100 § i lagen om pension för arbetstagare eller i en förordning av social- och hälsovårdsministeriet om arbetspensionsindex, ska det i ikraftträdandebestämmelsen nämnas att hänvisningarna i fråga om poängtalet för folkpensionsindex och arbetspensionsindex 2015 anses gälla denna lag.

Indextalet för en registrerad APL-tilläggs-pension konstateras separat, eftersom be-

stämmelserna till den delen ingår i lagen om införande av lagen om pension för arbetstagare.

1.2 Lagen om folkpensionsindex

2 §. I paragrafen bestäms det om uträkning av folkpensionsindex. Poängtalet för folkpensionsindex uträknas så att medeltalet av levnadskostnadsindextalet för månaderna i det föregående årets tredje kvartal divideras med det tal som anges i denna paragraf. För indexhöjningen för kommande år ska divisorn 1,16 som används vid fastställande av folkpensionsindex och som anges i lag ändras till divisorn 1,168. Uträkningssättet ändras enligt förslaget inte.

1.3 Lagen om utkomststöd

9 §. I paragrafen bestäms det om storleken av utkomststödet grunddel. Enligt förslaget höjs beloppet av grunddelen för 2014 vid ingången av 2015, för att storleken av höjningen tillsammans med den föreslagna indexhöjningen på 0,4 procent ska motsvara indexhöjningen på 1,1 procent enligt den gällande folkpensionsindexlagen. I och med ändringen kan de indexhöjningar som följer efter 2015 också i fråga om utkomststödet grunddel göras med iakttagande av normalt indexhöjningsförfarande.

2 Ikraftträdande

Lagen om indexjusteringar för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner samt ändringen av 9 § i lagen om utkomststöd föreslås träda i kraft den 1 januari 2015. Ändringen av 2 § i folkpensionsindexlagen föreslås dock träda i kraft först den 1 januari 2016.

Den föreslagna ändringen ska enligt förslaget också gälla registrerade tilläggs-pensioner.

Vid indexjustering av registrerade tilläggs-pensioner iakttas arbetspensionsindextalet enligt denna lag 2015.

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Konsekvenserna av den föreslagna ändringen har bedömts i förhållande till 15 § om egendomsskydd i grundlagen. Den föreslagna ändringen gäller de arbets- och folkpensionsindex som används vid höjningen av penningbelopp i pensionssystemet. De föreslagna ändringarna har på ovan beskrivet sätt konsekvenser för storleken av pensioner och vissa andra förmåner och penningbelopp, och därför har en grundlagsenlig bedömning av ändringen ansetts nödvändig.

Paragrafen om egendomsskydd i grundlagen är i sig av allmän karaktär, och bedömningen grundar sig därför till största delen på grundlagsutskottets tolkningspraxis. Inkomstrelaterade pensioner har med stöd av grundlagsutskottets tillämpningspraxis ansetts vara omfattade av egendomsskyddet (bl.a. GrUU 4/1994 rd, GrUU 13/1995 rd och GrUU 22/1995 rd). Utgångspunkten har varit att en pension som omfattas av egendomsskydd ska vara intjänad. En pension, eller en sådan del av en pension, som grundar sig på någon annan princip än intjäningsprincipen omfattas inte på samma sätt av egendomsskyddet. Till exempel har folkpension inte ansetts vara en intjänad pension och den åtnjuter inte heller egendomsskydd till de delar som inte har förfallit till betalning (GrUU 12/1995 rd). Sociala bidrag har varit omfattade av egendomsskydd när de har förfallit till betalning (GrUU 5/1950 rd).

Utgångspunkten har dessutom varit att man genom en vanlig lag ska kunna föreskriva om innehållet i pensionssystemet så att det också påverkar personer i anställningsförhållande, och man har i en vanlig lag kunnat föreskriva om t.ex. ibruktagandet av ett nytt index. Grundlagsutskottet har i flera utlåtanden godkänt att bestämmelser om indexändringar föreskrivs genom en vanlig lag (jfr GrUU

1/1975 II rd, GrUU 9/1991 rd och GrUU 22/1995 rd). När överensstämmelse med grundlagen prövas har grundlagsutskottet som en viktig fråga lyft fram det faktum att en indexändring inte påverkar pensionsposter som redan har förfallit till betalning. Dessutom har grundlagsutskottet i sina tidigare utlåtanden betonat vikten av att ändringen inte har lett till en sänkning av pensionsbeloppen samt att ändringen i vilket fall som helst har lett till en ökning av grundtrygghetsförmånernas belopp. Vid prövning av överensstämmelse med grundlagen har det också varit av betydelse att ändringens nivå har motsvarat löneutvecklingen (GrUU 28/1992 rd), att ändringen väsentligen har berott på den rådande situationen inom samhällsekonomin (GrUU 10/1994 rd och GrUU 34/1996 rd) och att ändringen har varit obetydlig (GrUU 13/1995 rd). Enligt grundlagsutskottets tolkningar gäller skyddet för pensionsförmåner skydd för en konkret intjänad ekonomisk förmån och inte skydd för ett pensionssystem som är i kraft under en viss tid (GrUU 4/1994 rd och GrUU 13/1995 rd). De föreslagna ändringarna iakttar grundlagsutskottets tidigare ställningstaganden. De föreslagna ändringarna har inte heller, granskade mot bakgrunden av 19 § i grundlagen, betydande konsekvenser för nivån på pensioner eller andra förmåner som tryggar utkomsten. Utkomststödets grunddel, genom vilken rätten till oundgänglig försörjning och omsorg enligt 19 § i grundlagen tryggas, föreslås i samband med ändringen bli höjd. De föreslagna ändringarna motsvarar till sitt innehåll och sin omfattning tidigare gjorda ändringar av pensionsindexen och de kan, bedömda som helhet med avseende på egendomsskyddet, anses vara rimliga. De föreslagna ändringarna har inga retroaktiva konsekvenser.

Med stöd av det ovan sagda kan det anses att den lag som föreslås i propositionen kan behandlas som en vanlig lag i lagstiftningsordningen enligt 72 § i grundlagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.**Lag****om indexjustering för 2015 av pensioner och vissa andra förmåner**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Trots bestämmelserna i lagen om folkpensionsindex (456/2001) är poängtalet för folkpensionsindex 1637 år 2015.

2 §

Trots bestämmelserna i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) är det indextal som avses i 98 § i lagen om pension för arbetstagare 2519 år 2015.

3 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om det någon annanstans i lag eller förordning hänvisas till lagen om folkpensionsindex eller till 98—100 § i lagen om pension för arbetstagare eller till bestämmelser som utfärdats om arbetspensionsindex med stöd av den sistnämnda paragrafen, anses hänvisningarna i fråga om poängtalet för folkpensionsindex och arbetspensionsindex 2015 gälla denna lag.

Trots bestämmelsen i 30 a § 1 mom. i lagen om införande av lagen om pension för arbetstagare (396/2006) är indextalet för en löpande registrerad tilläggs pension 2519 år 2015.

2.

Lag**om ändring av 9 § i lagen om utkomststöd**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomststöd (1412/1997) 9 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag
1184/2011, som följer:

9 §

1) för ensamstående 447,24 euro.
-----*Grunddelens storlek*

Utkomststödet grunddel per månad är

Denna lag träder i kraft den

20 .

3.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om folkpensionsindex (456/2001) 2 § 2 mom. som följer:

2 §

Uträkning av folkpensionsindexet

dextalet för månaderna i det föregående årets tredje kvartal divideras med talet 1,168. Både medeltalet och kvoten avrundas separat till närmaste hela tal.

Poängtalet för folkpensionsindexet uträk-
nas så att medeltalet av levnadskostnadsin-

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 15 september 2014

Statsminister**ALEXANDER STUBB**

Social- och hälsovårdsminister Laura Rätty

*Bilaga
Lagförslag*

2.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomststöd (1412/1997) 9 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag
1184/2011, som följer:

Gällande lydelse

9 §

Grunddelens storlek

Utkomststödets grunddel per månad är
1) för ensamstående 444,26 euro,

Föreslagen lydelse

9 §

Grunddelens storlek

Utkomststödets grunddel per månad är
1) för ensamstående 447,24 euro.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om folkpensionsindex (456/2001) 2 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uträkning av folkpensionsindexet

Poängtalet för folkpensionsindexet uträknas så att medeltalet av levnadskostnadsindexets poängtal för månaderna i det föregående årets tredje kvartal divideras med talet 1,16. Både medeltalet och kvoten avrundas separat till närmaste hela tal.

Föreslagen lydelse

2 §

Uträkning av folkpensionsindexet

Poängtalet för folkpensionsindexet uträknas så att medeltalet av levnadskostnadsindexet för månaderna i det föregående årets tredje kvartal divideras med talet 1,168. Både medeltalet och kvoten avrundas separat till närmaste hela tal.

Denna lag träder i kraft den 20 .